

Innspill til ekspertgruppen for sirkulærøkonomiske virkemidler

Havbruksnæringen er Norges nest største eksportnæring og en global leder innen lakseoppdrett. Den produserer mat av høy kvalitet, er svært lønnsom, og har i løpet av de siste 20 årene bidratt betydelig til samfunnsutviklingen nord for Stadt. Til tross for dette, har produksjonsveksten stagnert siden 2021. Næringen oppfyller verken egne målsettinger eller politiske ambisjoner for videre vekst. Dette skyldes utfordringer knyttet til fiskevelferd, lakselus, utslipp, og begrenset tilgang på arealer, som alle hindrer en bærekraftig utvikling.

Aquaressurs AS arbeider med å utvikle industrielle løsninger basert på kjent teknologi for oppsamling og gjenbruk av lakseslam fra fôrspill og fekalier. I 2023 var fôrforbruket på 2,2 millioner tonn, som resulterte i produksjon av 1,6 millioner tonn laks og ørret. Slammengden, målt i tørrstoff, utgjør omtrent 30 % av fôrmengden, og dette slammet er rikt på næringsstoffer og energi som kan utnyttes. Likevel er det bekymringer i oppdrettsnæringen for at oppsamling av slam kun vil føre til økte kostnader.

Sinkaberg AS har over de siste fem årene utviklet "dypdrift" som en ny driftsform, hvor merdene senkes 30 meter under havoverflaten. Dette har dramatisk redusert lusepåslag, men samtidig har utslippsproblematikken økt da utslippene nå skjer nærmere havbunnen. Kombinasjonen av dypdrift og slamoppsamling kan imidlertid vise seg å være et gjennombrudd.

Den største utfordringen for å gjøre oppdrettsnæringen mer sirkulær er at sirkulærøkonomi ikke oppleves som et presserende problem. Det finnes få virkemidler i dag som stimulerer næringen til å bli mer sirkulær. Hensynet til villaksen gjennom trafikklyssystemet har overskygget andre viktige mål.

For å fremme sirkulærøkonomi i havbruksnæringen foreslås følgende tiltak:

- **Gjør sirkulærøkonomi lønnsomt:** Bruk tillatelsessystemet til å åpne for produksjonsvekst for oppdrettere som viser gode resultater innen sirkulærøkonomi.
- **Reduser regulatorisk risiko:** Skap bedre samarbeid mellom oppdretterne og myndighetene for å redusere usikkerhet knyttet til regelverk.
- **Legg til rette for innovasjon:** Gi dispensasjoner for uttesting av nye løsninger og tilpass regelverk basert på erfaringer, som i oljeindustrien.
- **Styrk sirkulærøkonomisk innsats:** Dobbel verdien av sirkulærøkonomi i statlige søknader.
- **Etabler et femårig program:** Samarbeid med oppdrettsnæringen for å utvikle sirkulærøkonomiske løsninger.
- **Fremm sirkulært samarbeid:** Skap samarbeid mellom havbruk, jordbruk, og skogbruk for å styrke sirkulærøkonomien.
- **Styrk kunnskapsgrunnlaget:** Invester i forskning på sirkulærøkonomi i oppdrettsnæringen, for eksempel gjennom forskningskonsesjoner, slik at sirkulærøkonomiske prinsipper kan innarbeides i reguleringene.
- **Utvikle nye verdikjeder:** Bygg nye verdikjeder og forretningsmodeller basert på eksisterende kunnskap.
- **Utfordre ekspertkompetansen i Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet:** Det produseres nå utredning på utredning uten at det skjer noe i praksis. Identifiser de hindringene disse kunnskapsmiljøene ser i fellesskap og iverksett konkrete tiltak som fremmer sirkulærøkonomi. Ta sjansen på å gjøre feil.
- **Få Finansdepartementet på banen:** Skal sirkulærøkonomisk omstilling gjennomføres uten at det belaster budsjettbalansen. Det er lettere for den lønnsomme oljenæringen å få på plass tiltak enn næringer som bidrar mindre til nettoen på Statsbudsjettet.

Rørvik, 27.8.24

Bjørn Ola Holm